

Notáhta • Notat

Geas/Fra: Sametinget
Geasa/Til: Høringsmottakere ved høring av forskrift for regulering av anadromt laksefiske for 2009

Min čuj./Vår ref: 07/2740 - 58
Beaivi/Dato: 12.12.2008

Konsekvenser for samisk kultur og næring ved reguleringer av villaksen - tillegg til forslag til forskrift for regulering av anadromt laksefiske for 2009

1. Innledning

Notatet er Sametingets vurderinger av konsekvensene for samisk kultur ved reguleringer av laksefisket i samiske områder, og særlig om sjølaksefiske, og legges ved Direktoratet for Naturforvaltnings høringsnotat om regulering av laksefisket for 2009 etter enighet mellom partene i møte 9.12.2008. Sametinget oppfordrer høringsmottakerne til å kommentere Sametingets syn i sine høringssvar, se særlig punkt 4 under.

Sametinget er et nasjonalt folkevalgt parlament for det samiske folk som i henhold til konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget har rett å bli konsultert i saker som har betydning for samisk kultur. Formålet med konsultasjonsavtalen er å søke å komme til enighet om saken det gjelder. Fisket etter laks i samiske områder er en sentral del av samisk kultur, næring og ressursutnyttelse og har lange historiske og sedvanemessige tradisjoner.

2. Krav på særlige tiltak etter folkeretten

Norges ansvar for urfolks levevilkår og kulturutøvelse er forankret i folkeretten (jfr FNs internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter, SP art. 27) og i norsk lov, og er underliggende premisser også for forvaltning av fiskeressurser. I den forbindelse beklager Sametinget at St.prp. nr. 32 (2006-2007) om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder, ikke har som en uttalt målsetning at det i vernet av villaksen skal tas hensyn til sjølaksefiske i samiske kyst- og fjordområder, slik at dette fremdeles kan opprettholdes som kulturutøvelse og næringsfiske.

Etter vurderingene til blant annet utvalget bak NOU 2008:5 Retten til å fiske i havet utenfor Finnmark, har samene, all den stund dette er nødvendig for kulturvernet, krav på særlige tiltak i forhold til den øvrige befolkning, et prinsipp som er anerkjent av norske myndigheter (s. 378). Utvalget påpeker når det gjelder forvaltning av laks i sjøen at det er viktig å sikre berørte interessers deltagelse og medvirkning i beslutningsprosessene. Utvalget påpeker også at ifølge konsultasjonsavtalen mellom Sametinget og statlige myndigheter er det slått fast at staten i enkelte saker også vil være forpliktet etter ILO konvensjonen nr. 169 artikkel 6 til å konsultere med berørte samer. Sametinget oppfordrer sterkt til at berørte sjølaksefiskere i samiske kyst- og fjordområder konsulteres spesielt når det gjelder det konkrete omfanget av reguleringsbestemmelsene i Finnmark, Troms og Nordland fylker. Utredningens lovforslag vil ha konsekvenser for reguleringene av laksefisket og det er etter Sametingets mening en overkjøring av de fastslåtte samiske rettigheter til fiske i havet å innføre begrensninger i reguleringene i den grad som er foreslått for 2009.

Hvorvidt forslaget om en ny konsesjonsordning for sjølaksefiske vil oppfylle statens folkerettslige forpliktelser er enda ikke utredet.

3. Sametingets prinsipper for regulering av laksefisket

Sametingets prinsipper for regulering av laksefiske er at kulturbasert fiske og næringsfiske etter laks i sjø og elv skal gå foran fritids- og turistfiske ved reguleringer av laksefisket. Laksereguleringene må veie opp hensynet til vern av villaksen mot disse hensynene. Byrdefordelingen mellom elvefisket og sjøfisket skal ivareta disse hensynene innenfor rammene av reguleringene, og ikke bruke ensidig innskrenking av fisket på blandede bestander som hovedreguleringsmetode. Etter Sametingets vurdering representerte reguleringene som lå til grunn for fiskesesongen 2008 såpass store inngrep i muligheten til næringsfiske og kulturutøvelse at dette har negative konsekvenser for sjøsamisk kultur. Forslaget som foreligger for sesongen 2009 representerer ingen endring i dette.

Spesielt for Finnmarks del falt reguleringene etter Sametingets vurderinger uheldig ut, all den tid grunnlaget for utøvelse av fisket til sjølaksefiskerne i landets største laksefylke for en stor del falt bort ved de innførte reguleringene for 2008. I Finnmark, Nord-Troms og andre sjøsamiske områder i Nord-Norge er sjølaksefiske også del av den sjøsamiske kombinasjonsnæringsbruken, og utgjør en sentral del av den tradisjonelle kulturen med utnytting av naturressursene knyttet til sjøsamiske kyst- og fjordområder. For de sjøsamiske områdene sør for Finnmark betyr laksereguleringene at laksefiske i sjøen er borte som grunnlag for næringsutøvelse.

4. Oppsummering

En kort oppsummering av Sametingets syn:

1. Reguleringene av laksefisket for 2009 vil ikke være innenfor folkerettslige rammer om staten ikke gjennomfører særlige tiltak for samisk næringsfiske og kulturutøvelse
2. Statlige myndigheter bør vente med å innføre ytterligere reguleringer i sjølaksefisket til:
  - forslag til Finnmarksfiskelov er behandlet i Stortinget, og
  - rettigheter til fiske i de samiske områdene sør for Finnmark er fulgt opp, og
  - den foreslåtte konsesjonsordningen for sjølaksefisket er ferdig utredet og behandlet.
3. Næringsfiske og fiske etter laks som kulturutøvelse skal prioriteres foran fritids- og turistfiske. Ved regulering av villaksen må det tas særskilt hensyn til næringsfiske og fiske etter laks som kulturutøvelse.